

СПГ. Тобто для України з'являються реальні шанси купувати значні обсяги газу на ринку ЄС за конкурентними цінами.

Висновки

Газотранспортний сектор України упродовж останніх років намагався кардинально змінюватися як під впливом військової агресії Росії на Донбасі, так і через початок реалізації реформ. Минулий рік відзначився як низкою здобутків, так і втраченими можливостями.

У питанні диверсифікації постачань природного газу Україні вдалося досягти значних успіхів, що дозволило істотно скоротити частку російського імпорту, знизивши її до 37,6% (2014 рік – 74,4%). Суттєву роль тут відіграло нарощування поставок з Європи (збільшившись у понад два рази з 5 млрд. куб. м у 2014 році до 10,4 млрд. куб. м у 2015 році), чому передувала злагоджена робота української сторони з європейськими операторами ГТС. Зокрема, 29 травня 2015 року було підписано договір про сполучення транскордонних газопроводів (Interconnection Agreement) між ПАТ «Укртрансгаз» та оператором угорської ГТС FGSZ, а 2 жовтня 2015 року польський оператор ГТС Gaz-System SA та НАК «Нафтогаз України» уклали угоду про співпрацю, метою якої стала підготовка пілотного проекту з організації пакетних аукціонів потужностей на польсько-українському кордоні.

Проте несприятливий інвестиційний клімат і спад інвестиційної активності не призвели до позитивних результатів пошуку партнерів для оренди української ГТС, що передбачено законодавством України (Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління Єдиною газотранспортною системою України» від 14 серпня 2014 року). Наразі американські та європейські ін-

вестори ігнорують пропозиції України з інвестування у модернізацію ГТС, незважаючи на те, що значущість останньої продовжує підвищуватися, про що свідчать показники транзиту природного газу територією України.

Список використаних джерел

1. Про ринок природного газу [Електрон. ресурс]: закон України / – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/329-19>.
2. Запхляк І.Б. Управління потенціалом енергозбереження газотранспортних підприємств: монографія [Текст] / І.Б. Запхляк, О.Г. Дзьоба; за ред. А.В. Шегди. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. – 208 с.
3. Дзьоба О.Г. Інвестиційні пріоритети розвитку газотранспортної системи України [Електрон. ресурс] / О.Г. Дзьоба – Режим доступу: <http://confcontact.com/node/194>.
4. Гораль Л.Т. Ремонт, модернізація та реконструкція компресорних станцій як запорука стабільної роботи ГТС України [Текст] / Л.Т. Гораль, М.Д. Степ'юк, Я.Р. Порада // Нафтова і газова промисловість. – 2008. – №4. – С. 52–54.
5. Газ: підсумки–2015, прогнози – 2016. – Центр глобалістики «Стратегія XXI» [Електрон. ресурс] / – Режим доступу: <http://geostrategy.org.ua/ua/analitika/item/956-gaz-pidsumki-2015-prognozi-2016>.
6. Україна 2015–2016: випробування реформами (аналітичні оцінки) – Центр Разумкова, 2016 [Електрон. ресурс] / – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/upload/Pidsumky_2016_FNL_A4.pdf.
7. Информационно-аналитический портал «Inpress.ua», 27 июня 2014 г. [Електрон. ресурс] / – Режим доступу: <http://inpress.ua/ru/economics/29955-gz-z-g>
8. Развитие газового сектора Украины в контексте евроинтеграции – Центр Разумкова, Київ–2014 [Електрон. ресурс] / – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/upload/1392037862_file.pdf.

УДК 330.142.2

О.В. МАКАРЕВИЧ,
аспірант, Національний університет харчових технологій

Сучасні підходи тлумачення сутності інтелектуального капіталу підприємства

Розглянуто сучасні підходи до визначення сутності категорії «інтелектуальний капітал підприємства» та його структури. Обґрунтовано вагомість інтелектуального капіталу для розвитку підприємства та успішного його функціонування.

Ключові слова: інтелектуальний капітал підприємства, структура інтелектуального капіталу підприємства.

О.В. МАКАРЕВИЧ,
аспірант, Национальный университет пищевой промышленности

Современные подходы к толкованию сути интеллектуального капитала предприятия

Рассмотрены современные подходы к определению сути категории «интеллектуальный капитал предприятия» и его структуры. Обоснована значимость интеллектуального капитала для развития предприятия и успешной его деятельности.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал предприятия, структура интеллектуального капитала предприятия.

О. МАКАРЕВИЧ,
postgraduate National University of Food Technologies

Current approaches interpreting the essence of the intellectual capital of the company

The modern approaches to defining the essence of the category of «intellectual capital of the company» and its structure. Grounded importance of intellectual capital for the development of the company and its successful operation.

Keywords. Intellectual capital enterprises, intellectual capital structure of the company.

Постановка проблеми. Вичерпність будь-яких матеріальних ресурсів підтверджена неодноразово і актуалізує увагу на вивченні, дослідженні, аналізі нематеріальних ресурсів як джерела інтенсивного розвитку та оптимізації використання існуючих. Усе частіше про об'єкти інтелектуальної власності і нематеріальні ресурси зауважують компетенцією і основою створення інтелектуального капіталу підприємства. Використання інтелектуального капіталу у виробництві змінює його характер і забезпечує вищий рівень ефективності виробничих процесів. Як наслідок, набувають особливої активності дослідження теоретичного і практичного поняття реалізації інтелектуального капіталу підприємства та необхідності удосконалення методик, показників його оцінки.

Значення інтелектуального капіталу та ефективне його використання визначають перспективи розвитку економіки в цілому і її суб'єктів.

Економічна цілісність та міць певних господарюючих суб'єктів певним чином визначається здатністю до формування, використання, збільшення інтелектуального капіталу. В якому за основу слугують знання і інформація, поступово стаючи предметом суспільного виробництва. Домінуючими факторами розвитку виробничої сфери нині стають нематеріальні ресурси, такі як знання, вміння, освіта та кваліфікація працівників; інформаційні та управлінські системи, права на винаходи, корисні моделі, торгівельні марки тощо; стосунки з клієнтами. Все це і є основою категорії «інтелектуальний капітал». Зародження концепції інтелектуального капіталу в часі співпадає з розвитком нової економіки заснованої на знаннях, що можуть у процесі виробництва створювати капітал [1, с. 85].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вперше використаний у 1969 році американський економістом Дж. К. Гейблєйтом термін «інтелектуальний капітал» майже одразу зацікавив інших науковців [2, с. 269]. Серед його дослідників можна відмітити Е. Тоффлера, Б.Б. Леонтьєва, Т.А. Стюарта, Е. Брукінга, Л. Едвінссона, М. Мелоуна, Т. Фортьюна, П. Саллівана, Л. Пруссака, Д. Клейна, Л. Хіроякі, Д. Даффі, А.Н. Козирева, Л.Г. Мельника, С.М. Клімова, А.Г. Жарінову, В.Л. Іноземцева, В.А. Подсолонко, О.Б. Бутнік-Сіверського, В.Д. Базилевича, О.В. Кендюхова, Н.С. Ілляшенко, В.В. Ільїна, В.М. Гейця, Л.І. Федулову, А.А. Чухно, О.А. Гришнову, О.В. Пархоменко, І.С. Іванову тощо.

Аналіз наукових джерел дає змогу виділити основні причини особливої уваги до вивчення інтелектуального капіталу:

- загальна закономірність розвитку сучасної науки в цілому, що проявляється в концентрації уваги вчених на дослідженні проблем розвитку суспільства і людини;
- факт того, що активізація творчого потенціалу суспільства і розвиток висококваліфікованої робочої сили є ефективним способом досягнення економічного зростання;
- поєднання можливостей суспільства і людини створює нові можливості для творчої праці, яка прискорює сучасний соціально-економічний розвиток (реалізується в побудові інноваційних процесів).

Дослідження країн ЄС встановили, що залежно від рівня використання інтелектуального капіталу підприємства отримують різні величини прибутку: ті, що не використовують – при-

близно 14%, ті, що використовують час від часу – 39%, ті, що приймають його за основу стратегічного розвитку – 61%.

Нова економіка не дає чіткого і однозначного трактування поняття інтелектуального капіталу через його специфічність. Підходи, які використовуються для аналізу інтелектуального капіталу підприємства, поділяють на три групи [3]:

- характеристики структури інтелектуального капіталу;
- аналіз призначення інтелектуального капіталу і ролі, яку він відіграє у процесі суспільного відтворення;
- аналіз сутності категорії інтелектуального капіталу.

Мета статті. Розглянути і узагальнити сучасні підходи до трактування та структуризації інтелектуального капіталу підприємства.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі існує безліч трактувань щодо визначення сутності інтелектуального капіталу різними зарубіжними та вітчизняними науковцями (табл. 1). Прогресивний напрям нової економіки через ефективне використання знання і інформації сприяють пошуку шляхів оновлення економічної сфери діяльності з формуванням сучасної інноваційної системи на основі інтелектуального капіталу.

Однозначний у всіх підходах трактування поняття інтелектуального капіталу є виділення його нематеріальної форми та специфічності створення на основі знань, інформації та розумової діяльності, що сприяють розвитку та успішному функціонуванню суб'єкта господарювання. Не важко помітити, що тісним є зв'язок інновацій, нововведень, інтелектуальної власності і їх ролі у капіталізації інтелектуального капіталу підприємства з метою отримання прибутку та укріплення місця суб'єкта на ринку.

Для більш детального розгляду категорії та формування ширшого бачення сутності інтелектуального капіталу підприємства потрібно враховувати різні типи підходів. Для ілюстрації характеристики структурних елементів інтелектуального капіталу розглянемо таблицю 2, укладену З.В. Уляницьким [18].

Майже всі підходи структуризації інтелектуального капіталу виділяють людський (сукупність знань, практичних навичок і творчих здібностей службовців компанії, що використовуються під час виконання поточних завдань, моральні цінності компанії, культура праці й загальних підхід до справи) та структурний капітал (програмне забезпечення, організаційна структура, патенти та винаходи, тобто все те, що допомагає працівникам реалізовувати свій виробничий потенціал [19]), що свідчить про їх особливу роль. Класифікація, запропонована К. Свейбі, тісно корелює з класифікацією Т. Стюарта. Так, зовнішня структура відповідає клієнтському капіталу, внутрішня структура – організаційному капіталу, індивідуальна компетенція персоналу – людському капіталу. Тобто, інтелектуальний капітал являє собою суму цих трьох складових. В свою чергу, доцільно розглядати ці складові як комплексні категорії, що включають в себе і інші елементи, які сприяють формуванню інтелектуального капіталу підприємства. Виділивши окремими елементами у структурі інтелектуального капіталу людський (вміщує ідентифіковані активи: професійний і соціальний інтелект (формування вартості – нагромадження витрат, пов'язаних з підвищенням професіоналізму, оздоровленням, соціальним захистом працівників, облік і контроль за категоріями персоналу);

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 1. Трактуювання щодо визначення сутності інтелектуального капіталу

Автор	Визначення, джерело
1	2
Е. Брукін	ІК – термін для позначення нематеріальних активів, без яких компанія не може ефективного функціонувати та які підсилюють конкурентні переваги. Складовими ІК є: людські активи, інтелектуальна власність, інфраструктурні і ринкові активи [4, с. 360]
В.Л. Іноземцев	ІК – це інформація і знання, які є факторами, специфічними за своєю природою і формами участі у виробництві, і в процесі функціонування підприємств перетворюються в ІК [4, с. 360]
Д. Клейн Л. Прусак	ІК визначають як інтелектуальний матеріал, формалізований і зафіксований, що використовуються для виробництва активів з вищою вартістю [4, с. 361]
Б. Леонтьєв	ІК – це сукупність наявних у нього законних прав на результати його творчої діяльності, його природних і набутих інтелектуальних здібностей і навичок, а також нагромаджені ним бази знань ділових стосунків з іншими суб'єктами [4, с. 361]
Х. Макдональд	ІК – це знання, які в організації можуть використовуватись для одержання різних переваг перед конкурентами [4, с. 362]
В. Базилевич В. Ільїн	ІК є складним системним утворенням, яке можна структурувати за різними критеріями [5, с. 433]
Г. Черевко	ІК – результати інтелектуальної діяльності, які у формі сукупності систематизованих знань і науково-технічної інформації мають економічну цінність і можуть використовуватись у процесі виробництва та обміну продукцією з метою отримання доходу (прибутку) [6, с. 122]
С. Легенчук	Інтелектуальні активи – це результати інтелектуальної, творчої діяльності людини, а також втілений в людях потенціал (у формі освіти, знань, досвіду), що забезпечує одержання підприємством економічних вигід у майбутньому [7, с. 102]
А. Полторак П. Лернер	ІК, інтелектуальні активи та інтелектуальна власність інкорпоровані, тобто вони є складовою частиною один одного [8, с. 18]
А. Буевич	Інтелектуальні активи що є результатом розумової діяльності і захищені законодавчо [9, с. 84]
Л. Нападовська	ІК – специфічний курс у вигляді знань, навичок та вмій, здатності людей до участі у процесі виробництва, сукупність втілених у них потенціальних можливостей приносити дохід або створювати певні інноваційні ресурси для наступного виробництва якісно нових товарів, послуг та створення інших нових [10, с. 350]
Г. Швиданенко Н. Шевчук	ІК – це засіб створення нової вартості, що принципово відрізняє його від інтелектуального потенціалу [4, с. 63]
О. Бутнік– Сіверський	ІК – (від лат. Intellectualis capitalis – розумовий, головний або головні пізнання) – один із різновидів капіталу, який має відповідні ознаки капіталу й одночасно відтворює властиву лише йому, ІК, специфіку й особливості [11, с. 614]
В. Литвин	Рівень розвитку особистого фактора виробництва включає такі характеристики, як інтелектуальні, фізичні й моральні якості суб'єктів, рівень його освіти, культури, фахової підтримки тощо [12, с. 9]
Л. Федулова	ІК – це передусім люди та їх знання, навички і все те, що допомагає ефективно використовувати ці знання, навички; це збірне поняття для визначення нематеріальних цінностей, що об'єктивно підвищують ринкову вартість підприємства [13, с. 211]
Т. Стюарт	ІК – це сукупність знань усіх працівників підприємства, що забезпечують її конкурентоспроможність [14, с. 59]
Д. Даффі	ІК – сукупність знання, якими володіє організація в особі своїх співробітників, а також у вигляді методологій, Патентів, архітектур і взаємозв'язків [14, с. 59]
А. Козирьов	ІК – це інтелектуальний потенціал, використаний у процесі економічного розвитку [15, с. 289]
В. Олейко	ІК – це продукт інтелектуальної діяльності, є категорію, яка сприяє розвитку науки як рушійної виробничої сили в умовах нової економіки [16, с. 43–46]
Л. Осмятченко	ІК – це складова капіталу, елементами якої є людський капітал, інтелектуальна власність. Інновації, ділова репутація, яка сприяє формуванню прибутку та нової вартості [17, с. 55]

ідентифіковані активи; неідентифіковані активи – елементи людського капіталу: емоційний інтелект, освіта, досвід, вікові категорії), клієнтський (комерційна мережа розширення збуту товарів і послуг; ділові зв'язки з постачальниками; договори маркетингового і технологічного співробітництва, тощо), інноваційний (освоєння продуктивнішої техніки і технологій, розширення й оновлення номенклатури виробництва, тощо), штучний (комп'ютери) капітали, нематеріальні активи (права користування природними ресурсами, права користування майном, права на комерційні позначення – ідентифіковані активи). В розрізі нематеріальних активів – інтелектуальну власність (– права на об'єкти промислової власності, автор–

ське право, право на бази даних, патенти (формування вартості – нагромадження витрат за видами інновацій) – ідентифікований актив). Стосовно штучного інтелекту В. Литвин вважав, що поняття «інтелектуалізація» стикається з поняттям «інформація» [9, с. 171].

Складові інтелектуального капіталу підприємства є неоднорідними і не мають чіткого розподілу ваги для досягнення оптимальної збалансованої структури. Визначення структури інтелектуального капіталу дає змогу в подальшому здійснити його кількісну оцінку та виявити вузькі місця формування для окремого суб'єкта господарювання залежно від його специфіки діяльності.

Таблиця 2. Способи структуризації інтелектуального капіталу підприємства. Визначення інтелектуального капіталу

Автор	Структура інтелектуального капіталу
1	2
Структуризація зарубіжних вчених	
Е. Брукін	Ринкові активи, активи інтелектуальної власності, гуманітарні активи, активи інфраструктури
К.Е. Свейбі	Зовнішня структура (тісні взаємовідносини між підприємствами), внутрішня структура (культура та традиції підприємства, інформаційні мережі), індивідуальна компетентність (властивість індивіда до реалізації певних дій у певній ситуації)
Д. Клейн	Людські активи, інтелектуальні активи, інтелектуальна власність, структурні активи, підприємницькі активи
П.Х. Суліван	Людський капітал, інтелектуальні активи, інтелектуальна власність; поряд з інтелектуальним капіталом виділяє структурний капітал
Д.Дж. Скріме	Людський капітал, структурний капітал, капітал клієнта
Н. Бонтіс	Капітал працівників, структурний капітал, ринковий капітал
А.Л. Гапоненко	Клієнтський капітал, організаційний капітал, людський капітал
Дж.Г. Росс	Людський капітал (компетенції зайнятих, позиції зайнятих, інтелектуальні здібності), структурний капітал (стосунки із зовнішніми партнерами, організація, капітал розвитку і зростання)
Т. Стюарт	Людський капітал (здатність пропонувати клієнтам рішення), структурний капітал (організаційні здібності компанії відповідати потребам ринку), споживчий капітал (відносини організації зі споживачами, співпраця із контрагентами, вірність клієнтів)
М. Братницькі	Суспільний капітал (структурний капітал, стосунки між людьми і пізнавальний капітал), людський капітал (компетенції, інтелектуальні можливості і мотивація), організаційний капітал (капітал розвитку, внутрішня та зовнішня структура)
Й. Ліхтарські	Особливий капітал (технічний, а також організаційний, скерований усередину і на ринок), безособовий капітал
Структуризація вітчизняних вчених	
О.Б. Бутнік – Сіверський	Людський капітал (сукупність знань, умінь, здібностей, навичок, схильностей), структурний капітал (техніка, ЕОМ, програмне забезпечення, товарні знаки, право власності, патенти, організаційна структура, функціональні розпорядження, механізм розподілу обов'язків), споживчий капітал (клієнти, споживачі, партнери)
В.Д. Базилевич	Людський капітал (накопичені в результаті інвестицій та реалізовані у працівниках організації знання, здібності, навички, особиста культура, моральні цінності, смаки), клієнтський капітал (відносини із клієнтами і покупцями, що допомагають успішній реалізації виробленої продукції, товарні марки та знаки, комерційна мережа розширення збуту, угоди маркетингового і технологічного співробітництва, популярність та репутація), організаційний капітал (систематизована і формалізована компетентність організації: електронні мережі, інформаційні ресурси, організаційна структура, ефективність управління, нововведення, інтелектуальна власність, технічне забезпечення)

Висновки

Інтелектуальний капітал є одним із різновидів капіталу, що має своєрідну структуру та особливості, багатовекторність прояву і механізм функціонування, слугує основою нематеріальної економіки. Є поняттям ширшим, ніж інтелектуальна власність і нематеріальні активи, до того ж поняття є більш економічним, ніж правовим або бухгалтерським [20, 21]. Інтелектуальний капітал підприємства – це нагромаджена у процесі інтелектуальної діяльності і розвитку підприємства сукупність знань, інформації, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, що мають економічну цінність і використовуються у процесі виробництва та обміну з метою отримання прибутку.

Синергійний ефект всіх елементів інтелектуального капіталу для кожного підприємства є унікальним, якому характерно: невичерпність – не зникає при використанні, а збільшується і зростає; зменшувати витрати виробництва; виступати прямою і опосередкованою продуктивною силою

Сучасні тенденції, управління та успішність функціонування бізнесу, конкурентне середовище створюють жорсткі умови і інтелектуальний капітал стає основою розвитку – відтворення на основі новацій, створення додаткового прибутку та утримання позицій.

Конкретизація тлумачення поняття та структури категорії «інтелектуальний капітал підприємства» створює нові задачі та можливості розвитку нової «інтелектуальної» економіки.

Список використаних джерел

1. Пархоменко О.В., Пархоменко А.О. Інтелектуальний капітал як інтегрований чинник інноваційного розвитку: Монографія / О.В. Пархоменко, А.О. Пархоменко. – Хмельницький: ХмЦНІІ, 2012. – 162 с.
2. Нематеріальна економіка: управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу: монографія / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, Т.М. Камінська та ін.; за ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Право, 2014. – 404 с.
3. Маслов А.О. Теорії інтелектуального і людського капіталу в контексті інформаційної економіки [Текст] / А.О. Маслов // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Економіка. – 2012. – Вип. 136. – С. 12–16.
4. Швиданенко Г.О., Шевчук Н.В. Управління капіталом підприємства: навч. посіб. / Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук. – К.: КНЕУ, 2007. – 440 с.
5. Білов Г.О. Теоретичний аспект та класифікації інтелектуального капіталу підприємства [Електрон. ресурс] / Г.О. Білов. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukraci/economy/2008/99-86-17.pdf>
6. Бриль І.В. Корпоративна культура як елемент організаційного капіталу структури інтелектуального капіталу підприємств / І.В. Бриль // Структурні реформи і трансформації в промисловості: перспективи і пріоритети: тези доп. і повідом. міжнар. наук.-практ. конф. (17 груд. 2010 р.). – Донецьк: ІЕП НАН України, 2010. – С. 219–221.
7. Козырев А.Н. Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности [Текст] / А.Н. Козырев, В.Л. Макаров – М.: Интерреклама, 2003. – 352 с. Б. Леонтьев, Б.Б. Цена интел-

лекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе [Текст] / Б.Б. Леонтьев. – М.: Акционер, 2002. – 200 с.

8. Волощук Л.О. Интеллектуальна складова інноваційного розвитку промислових підприємств: сутність та проблеми управління / Л.О. Волощук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка: реалії часу і перспективи» (Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, 20–21 лютого 2014 р.). Том 1. – Одеса, ОНПУ, 2014. – С. 59–61.

9. Волощук Л.О. Особливості застосування методів вартісної оцінки інтелектуального капіталу у фінансовому аналізі / Л.О. Волощук, Л.В. Скороходова, О.М. Церковна // Економіка харчової промисловості. – №1(13), 2012. – С. 32–34.

10. Бриль І.В. Особливості структурування інтелектуального капіталу підприємств / І.В. Бриль // Вісник Донецького університету економіки та права.

11. Бриль І.В. Деякі підходи до визначення сутності інтелектуального капіталу підприємств / І.В. Бриль // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії: зб. наук. пр. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – №2(8). – С. 36–39.

12. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / Авт. кол.: В. Литнин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. – К.: Навч. Книга, 2004 – Кн. 1. Пріоритет інтелекту. – 638 с.

13. Бриль І.В. Формування стратегічного управлінського розвитку підприємства в сучасних умовах / І.В. Бриль // Экономические проблемы и перспективы стабилизации экономики Украины: сб. науч. тр. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2006. – Т. 1. – С. 230–239.

14. Кендюхов О.В. Интеллектуальный капитал підприємства: методологія формування механізму управління. – Донецьк: ІЕП НАН України; ДонУЕП, 2006. – 307 с.

15. Иродова Е. Дихотомия современной корпорации. Экономические возможности и угрозы // Журн. для акционеров. – 2002. – №7. – С. 19–25.

16. Казакова Н.В. Некоторые подходы к управлению знаниями и интеллектуальным капиталом в современной экономике // Инновации. – 2003. – №1. – С. 54–60.

17. Масельська Р.В. Интеллектуальный капитал: проблемы идентификации и отображения в системе бухгалтерского учета и отчетности. Режим доступа: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=935>

18. Уляницький З.В. Проблеми управління інтелектуальним капіталом та способи їх вирішення [Текст] / З.В. Уляницький // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: [зб. наук. пр.] – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. – №769. – С. 108–117.

19. Эдвинссон, Л. Интеллектуальный капитал: определение истинной стоимости компании [Текст] / Л. Эдвинссон, М. Мэлоун // Новая постиндустриальная волна на Западе: антология / под. ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 429–447.

20. Степанова Т.Е. Экономика, основанная на знаниях (теория и практика): учебное пособие / Т.Е. Степанова, Н.В. Манохина – М.: Гардарики, 2008. – 233 с.

21. Федулова Л.І. Економіка знань: підруч. / Любов Іванівна Федулова, НАН України, Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – К., 2009. – 158 с.

УДК 658.52:338.364

І.С. ЛУЦЕНКО,
к.е.н., доцент

Методологічні аспекти впровадження MRP/ERP-систем у ланцюгах поставок

Метою статті є розроблення методичних засад і практичних рекомендацій щодо впровадження MRP/ERP-систем у ланцюгах поставок і забезпечення їхньої ефективності. Визначено роль інформації, інформаційного потоку та інформаційних технологій для ефективного управління ланцюгами поставок, встановлено, що використання сучасних інформаційних технологій дає можливість інтеграції ланцюгів поставок за рахунок зв'язків учасників (від постачальників сировини до кінцевих споживачів) та рівноваги їхніх інтересів. Виявлено ключові фактори оцінки при виборі MRP/ERP-систем для підприємств, що прийняли рішення про комп'ютеризацію бізнес-процесів. Доведено зв'язок між ефективністю впровадження MRP/ERP-систем та підготовленістю персоналу до комп'ютеризації бізнес-процесів (мотивація, навчання). Проаналізовано етапність процедури впровадження MRP/ERP-систем у ланцюг поставок.

Ключові слова: ланцюг поставок, комп'ютеризація, інформація, інформаційний потік, інформаційна система, MRP/ERP-система.

І.С. ЛУЦЕНКО,
к.э.н., доцент

Методологические аспекты внедрения MRP/ERP-систем в цепи поставок

Целью статьи является разработка методических основ и практических рекомендаций внедрения MRP/ERP-систем в цепи поставок и обеспечение их эффективности. Определена роль информации, информационного потока и информационных технологий для эффективного управления цепями поставок, установлено, что использование современных информационных технологий дает возможность интеграции цепей поставок за счет связи участников (от поставщиков сырья до конечных потребителей) и равновесия их интересов. Выявлены ключевые факторы оценки при выборе MRP/ERP-систем для предприятий, принявших решение о компьютеризации бизнес-процессов. Доказана связь между эффективным внедрением MRP/ERP-систем и подготовленностью персонала к компьютеризации бизнес-процессов (мотивация, обучение). Проанализирована этапность процедуры внедрения MRP/ERP-систем в цепь поставок.

Ключевые слова: цепь поставок, компьютеризация, информация, информационный поток, информационная система, MRP/ERP-система.